

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства захисту довкілля
та природних ресурсів України
_____ 2025 року № _____

Інструкція з відведення і таксації лісосік у лісах

І. Загальні положення

1. Ця Інструкція встановлює порядок та вимоги з відведення і таксації лісосік у лісах.

2. У цій Інструкції терміни вживаються у таких значеннях:

GNSS RTK – технологія, яка дозволяє обробляти сигнал глобальної навігаційної супутникової системи та отримувати точні координати у реальному часі, забезпечуючи точність позиціонування до 1 сантиметра;

LIDAR – технологія для отримання та обробки інформації про віддалені об'єкти за допомогою активних оптичних систем, що використовують явища відбиття світла і його розсіювання в прозорих і напівпрозорих середовищах;

інструментальна геодезична зйомка – це вид геодезичних робіт, який виконується за допомогою спеціальних інструментів та приладів, таких як бусоль, теодоліт, тахеометр та нівелір;

лісосіка – лісова ділянка або її частина, виділена для заготівлі деревини під час використання лісових ресурсів у порядку рубок головного користування, здійснення заходів з поліпшення якісного складу лісів, а також проведення інших рубок та робіт, пов'язаних і не пов'язаних із веденням лісового господарства;

матеріально-грошова оцінка лісосік – комплекс польових і камеральних робіт з визначення запасу деревини на лісосіці з поділом на розмірно-якісні категорії та грошової оцінки цього запасу;

модельне дерево – дерево, у якого основні таксаційні показники відповідають середнім значенням для лісосіки;

неексплуатаційна ділянка – окрема ділянка лісу, що не має цінності з точки зору заготівлі деревини, або з будь-яких причин недоступна для заготівлі;

пробна площа – відмежована частина лісової ділянки, яка закладається в типовому за лісівничо-таксаційними показниками місці лісосіки та використовується для визначення дерев, які необхідно залишати в насадженні та які підлягають рубці;

розряд висот – класифікаційна одиниця, що характеризує розподіл деревостанів за групами висот в залежності від їх середнього діаметра і висоти;

ступінь товщини стовбура дерева – числовий інтервал, до якого потрапляють певні діаметри дерев під час їх групування.

UB
Міндовкілля
№25/1-23.1/9650-25 від 09.07.2025
КЕП: Гринчук С. В. 09.07.2025 11:29
3FAA9288358EC00304000000E1FC3400A1EFD800
Сертифікат дійсний з 13.09.2024 00:00 до 12.09.2026 23:59

Інші терміни вживаються у значенні, визначеному в Лісовому кодексі України та нормативно-правових актах, прийнятих відповідно до нього.

II. Відведення і таксація лісосік

1. Для відведення лісосіки постійний лісокористувач в розрізі відокремлених підрозділів або виробничих структурних підрозділів, категорій лісу, господарств, господарських секцій і головних порід, враховуючи матеріали лісовпорядкування або матеріали обстежень насаджень, затверджує план-графік відведення лісосік на відповідний рік за формою, визначеною у додатку 1 до цієї Інструкції.

План-графік відведення лісосік оприлюднюється на вебсайті постійного лісокористувача не пізніше 31 грудня року, що передуює початку року відведення лісосік.

Зміни, що вносяться до плану-графіка відведення лісосік, оприлюднюються на вебсайті постійного лісокористувача у 5 денний строк з дня внесення змін до плану-графіка.

2. Першочерговому відведенню для проведення рубок головного користування підлягають деревостани, зазначені у пункті 7 Порядку спеціального використання лісових ресурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 761 (далі – Порядок спеціального використання лісових ресурсів).

Деревостани, що потребують термінової рубки, але за породами та категоріями лісів не збігаються з розрахунковою лісосікою, відводяться для проведення рубок головного користування в межах її загального розміру замість здорових деревостанів відповідно до пункту 8 Порядку спеціального використання лісових ресурсів.

3. Відведення лісосік для заготівлі деревини під час проведення рубок головного користування, рубок формування і оздоровлення лісів, а також інших рубок та робіт, пов'язаних і непов'язаних з веденням лісового господарства, здійснюють підрозділи з відведення і таксації лісосік.

4. Підрозділи з відведення і таксації лісосік створюються постійним лісокористувачем або його відокремленим підрозділом, власником лісів.

Кількісний склад підрозділу з відведення і таксації лісосік повинен становити не менше 3 осіб.

До складу підрозділу з відведення і таксації лісосік (в тому числі у якості керівника підрозділу) можуть включатися представники державної лісовпорядної організації, державних спеціалізованих лісозахисних підприємств.

5. Склад підрозділів з відведення і таксації лісосік перед їх залученням до виконання робіт з відведення і таксації лісосік підлягає погодженню з

територіальним органом Держлісагентства протягом трьох робочих днів з дня надходження звернення до такого органу та затвердженню постійним лісокористувачем або його відокремленим підрозділом, власником лісів.

6. До складу підрозділів з відведення і таксації лісосік не можуть включатися особи, які будуть організовувати чи проводити лісозаготівельні роботи, а також особи без освіти за спеціальністю «Лісове господарство», крім випадків визначених цим пунктом.

Для виконання технічних робіт, у тому числі з прорубування візирів, затісування дерев для їх клеймування чи нумерування, встановлення ділянкових стовпів чи пікетних кілків, до складу підрозділів з відведення і таксації лісосік можуть залучатися особи без освіти за спеціальністю «Лісове господарство».

У разі створення двох і більше підрозділів з відведення і таксації лісосік для кожного підрозділу наказом постійного лісокористувача призначається керівник.

Відбір, всі дані обмірів модельних дерев і встановлення розрядів висот проводить керівник підрозділу з відведення і таксації лісосік.

7. На лісових ділянках зі щільністю радіоактивного забруднення ізотопами цезію більш як $5,01 \text{ Ки/км}^2$ здійснюється обстеження відповідно до схвалених на науково-технічній раді Держлісагентства і рекомендованих до впровадження наукових і методичних рекомендацій, надісланих Держлісагентством для впровадження постійними лісокористувачами та власниками лісів, для уточнення рівня радіоактивного забруднення ґрунту та деревини радіонуклідами (з рубкою модельних дерев) із залученням на договірних умовах фахівців вимірювальних радіологічних лабораторій.

8. При відведенні лісосік, відповідно до таксаційного опису уточнюються таксаційні характеристики деревостанів, встановлені при проведенні лісовпорядкування окомірно-вимірювальним методом лісотаксаційних робіт, та визначаються межі ділянки за допомогою інструментальної зйомки (бусоль, теодоліт) або із застосуванням GNSS RTK (далі – GNSS-зйомка).

Уточнені таксаційні характеристики та визначені за даними інструментальної зйомки або GNSS-зйомки межі ділянок використовуються державними лісовпорядковими організаціями при актуалізації матеріалів лісовпорядкування або повторному базовому лісовпорядкуванні відповідно до Порядку здійснення лісовпорядкування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 лютого 2023 року № 112.

9. Якщо у процесі відведення лісосік виявлені розбіжності з даними матеріалів лісовпорядкування, а саме:

- неправильне визначення класу віку;
- неправильне визначення головної породи;
- відхилення запасу більше ніж на 10 %;

відхилення по площі більше ніж на 2 %;

відхилення повноти більше ніж на 0,2;

неправильно запроектована система або вид рубки,

складається акт про виявлені розбіжності кількісних та якісних показників у порівнянні з матеріалами лісовпорядкування, за формою, затвердженою наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 21 липня 2023 року № 520 «Про затвердження форм документів, необхідних для реалізації експериментального проекту щодо видачі спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) та сертифіката про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів в електронній формі», зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 25 серпня 2023 року за № 1485/40541 (далі – наказ Міндовкілля № 520), який надсилається до лісовпорядної організації для внесення відповідних змін у матеріали лісовпорядкування.

Акт про виявлені розбіжності у матеріалах лісовпорядкування складається комісією з виявлення розбіжностей у матеріалах лісовпорядкування, створеною постійним лісокористувачем. До складу комісії включаються представники державної лісовпорядної організації (за згодою) та територіального органу Держлісагентства (за згодою).

10. Уточнення таксаційних характеристик деревостану за результатами відведення лісосік, крім випадків визначених пунктом 9 цього розділу, а також уточнення меж ділянок за результатами їх інструментальної зйомки або GNSS-зйомки не потребують внесення змін до матеріалів лісовпорядкування.

11. Відведення лісосік проводиться для:

рубок головного користування – за один рік до початку року рубки;

рубок формування і оздоровлення лісів (за винятком санітарних рубок) та інших заходів з формування і оздоровлення лісів (догляд за підростом, за підліском, за узліссям, за формою стовбура та крони дерев, прокладення і розчищення кварталних просік, відновлення і розчищення межових ліній, створення протипожежних розривів та догляд за ними) – в рік, що передує початку року рубки;

санітарних рубок – до складання Переліків заходів з поліпшення санітарного стану лісів, передбачених Санітарними правилами в лісах України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 555 (далі – Санітарні правила);

інших рубок та робіт, пов'язаних з веденням лісового господарства (догляд за об'єктами постійної лісонасінневої бази (плюсові дерева, плюсові насадження, лісонасінні плантації, постійні та тимчасові лісонасінні ділянки, генетичні резервати та інші об'єкти); вирубування дерев і чагарників, пов'язане із проведенням підготовчих робіт під час заготівлі деревини; формування пожежостійких узлісь; рубки, пов'язані з будівництвом та реконструкцією лісових автодоріг, доглядом за існуючими лісовими автодорогами; рубка для збереження біорізноманіття в лісах; рубка небезпечних дерев у зовнішніх зонах

безпеки вздовж лісосік; рубка модельних дерев (при здійсненні лісовпорядкування, лісопатологічного обстеження і відведення лісосік); вирубування дерев і чагарників при гасінні лісових пожеж; видалення захаращеності; вирубування дерев і чагарників у разі переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель) – за фактичною необхідністю до здійснення рубки;

інших рубок та робіт, не пов'язаних з веденням лісового господарства (рубки небезпечних дерев (крім небезпечних дерев у зовнішніх зонах безпеки вздовж лісосік); вирубування дерев і чагарників у разі зміни цільового призначення земельних лісових ділянок, встановлення на земельні лісові ділянки земельного сервітуту, з метою їх використання в цілях, не пов'язаних із веденням лісового господарства; рубки дерев і чагарників, пов'язані з доглядом за спеціальними зонами об'єктів енергетики, охоронними та санітарно-захисними зонами об'єктів нафтогазової галузі, охоронними зонами електронних комунікаційних мереж та об'єктів трубопровідного транспорту, охоронних зон пристроїв та об'єктів залізничного та автомобільного транспорту, в тому числі залізничних переїздів, а також пов'язані з будівництвом об'єктів транспортної інфраструктури в межах смуги відведення залізниць та автомобільних доріг; рубки дерев і чагарників, пов'язані з розчищенням смуг вздовж державного кордону; розчищення від дерев і чагарників територій з особливим режимом допуску та навколо них, територій військових об'єктів та навколо них, а також розчищення та обладнання смуг обстрілу та спостереження на навчальних полігонах Збройних Сил України) – за фактичною необхідністю до здійснення рубки.

У випадках, коли відповідно до нормативно-правових актів допускається оформлення спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) протягом місяця від початку рубки, відведення лісосік здійснюється протягом 20 днів від початку рубки.

Відведення деревостанів в рубку освітлення та прочищення здійснюється в облистяному стані.

Відведення лісосік для рубок головного користування може проводитись у термін менш ніж за один рік до початку рубки у разі затвердження нової розрахункової лісосіки (у перший рік її дії).

12. Власники лісів, у яких не створені підрозділи з відведення і таксації лісосік, для відведення і таксації лісосік можуть залучати такі підрозділи від інших постійних лісокористувачів, державних лісовпорядних організацій, державних спеціалізованих лісозахисних підприємств, підприємств, установ та організацій всіх форм власності на договірних умовах.

III. Відмежування лісосік

1. Роботи з відмежування лісосік включають:

огляд ділянки на предмет доцільності проведення запланованого заходу;

прорубування візирів, за винятком сторін, що мають чітко визначені на місцевості розмежувальні лінії;

встановлення лісогосподарських стовпів та пікетних кілків;

відмежування неексплуатаційних ділянок в межах лісосіки;

встановлення координат точок повороту з використанням приладів глобальної системи позиціонування для визначення площі лісосіки (за умови GNSS-зйомки);

промірювання межових ліній, вимірювання румбів або азимутів чи кутів між лініями та прив'язка до кварталних стовпів або інших постійних орієнтирів, які позначені у матеріалах лісовпорядкування (у разі інструментальної зйомки ділянки (бусоль, теодоліт)), зазначається географічне розташування лісосіки, описаної за допомогою координат широти і довготи, що відповідають принаймні одній точці широти і одній точці довготи, і використовують не менше шести десяткових цифр, а для лісосік площею більше чотирьох гектарів, з достатньою кількістю точок широти і довготи для опису периметра кожної лісосіки;

прив'язка до перетинів осьових ліній кварталних просік або інших постійних орієнтирів, які існують на місцевості і позначені у матеріалах лісовпорядкування (у разі інструментальної зйомки ділянки (бусоль, теодоліт));

визначення площі лісосіки (з точністю до однієї значущої цифри після коми).

2. Візири лісосік розчищають шириною до 0,3 м шляхом обрубкування сучків і гілок, а також рубки чагарника.

Уздовж візирів дерева, що прилягають до лісосіки з протилежного боку, затісуються без пошкодження камбію та клеймуються на висоті 1,3 м від кореневої шийки (далі – на висоті 1,3 м), а межа лісосік позначається стійкою до атмосферної дії фарбою.

3. При GNSS-зйомці прив'язка до перетинів осьових ліній кварталних просік або інших постійних орієнтирів, (природні та штучні предмети і форми рельєфу, відносно яких визначають розташування інших об'єктів, своє місцезнаходження), які позначені у матеріалах лісовпорядкування, не здійснюється.

При GNSS-зйомці ведеться журнал координат точок.

GNSS-зйомка меж лісосіки і виготовлення плану лісосіки за результатами цієї зйомки застосовується у разі наявності у постійного користувача планово-картографічних матеріалів лісовпорядкування, виготовлених в цифровому вигляді, можливість використання яких для формування плану лісосіки підтверджено державною лісовпорядною організацією.

4. Відведення лісосік здійснюється в межах таксаційного виділу.

5. У куті лісосіки, від якого здійснюється прив'язка, та на кутах поворотів встановлюються лісогосподарські знаки (стовпи), розмір, форма, а також

надпис на яких повинні відповідати ДСТУ 3534-97 «Знаки натурні лісовпорядні і лісогосподарські. Загальні вимоги».

6. Якщо незалежно від року рубки в точці прив'язки сходяться дві або більше суміжних лісосік чи лісових ділянок виділених для здійснення інших лісогосподарських заходів, встановлюється один стовп, при цьому кількість щік для написів збільшується.

7. У написі на стовпах зазначається експлуатаційна площа лісосіки.

В експлуатаційну площу лісосік суцільних рубок не включаються:

лісові ділянки, не вкриті лісовою рослинністю і нелісові землі площею понад 0,1 гектара;

лісові ділянки молодняків і середньовікових деревостанів, розташовані серед стиглих та перестиглих деревостанів, відведених у рубку головного користування, площею понад 0,3 гектара;

охоронні зони для збереження біорізноманіття у лісах.

8. Лісові ділянки, що не підлягають вирубуванню, в межах лісосік, відведених під суцільні рубки, відмежовуються візирами з установленням лісогосподарських стовпів, на яких наноситься номер виділу, номер точки та робиться напис «НД» (неексплуатаційна ділянка). Площа таких ділянок визначається за допомогою приладів GNSS-зйомки або інструментальної зйомки ділянки (бусоль, теодоліт). Прив'язка здійснюється до ближньої точки повороту лісосіки.

9. На лісосіках, відведених під рубку головного користування, суцільні санітарні, лісовідновні, ландшафтні рубки, рубки переформування, рубки, пов'язані з реконструкцією, проводиться облік підросту відповідно до Інструкції з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів, затвердженої наказом Державного комітету лісового господарства України від 19 серпня 2010 року № 260, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 05 листопада 2010 року за № 1046/18341, за результатами якого складається Акт обліку природного поновлення за формою, затвердженою наказом Міндовкілля № 520.

IV. Облік деревини

1. Облік деревини на лісосіках здійснюється за:

площею;

кількістю дерев, що призначені в рубку (подеревно);

кількістю заготовленої деревини.

2. Відбір дерев у рубку здійснюється для усіх видів рубок, якщо діаметр дерев на висоті 1,3 м, що призначаються до рубки, 8 см і більше. Одночасно з відбором дерев у рубку (крім суцільних) проводиться клеймування цих дерев

біля шийки кореня і позначення категорії технічної придатності на висоті 1,3 м.

Результати обміру дерев заносяться до польової перелікової відомості дерев, призначених для рубки, за формою, затвердженою наказом Міндовкілля № 520.

3. Клеймування дерев при відведенні лісосік у разі залучення постійним лісокористувачем підрозділу (ланки) з відведення і таксації лісосік від інших постійних лісокористувачів, державних лісовпорядних організацій, державних спеціалізованих лісозахисних підприємств, підприємств, установ та організацій усіх форм власності на договірних умовах, за залученим підрозділом (ланкою) з відведення і таксації лісосік закріплюється відповідальна особа постійного лісокористувача, яка згідно з посадовими обов'язками має право користуватися відповідним лісогосподарським клеймом.

Лісогосподарські клейма виготовляються власниками лісів або постійними лісокористувачами за рахунок власних коштів, та зберігаються у місцях, що виключають заволодіння сторонніми особами.

Видача лісогосподарських клейм керівникам підрозділів з відведення і таксації лісосік, інженерам охорони і захисту лісів, лісничим та помічникам лісничих проводиться власниками лісів або постійними лісокористувачами, під розписку з накладанням на неї відбитків одержаних клейм.

4. Віднесення лісосік до конкретних видів рубок догляду здійснюється з урахуванням віку деревостанів на рік запланованої рубки, а не року відведення в рубку.

5. Перелік дерев здійснюється шляхом обміру їх діаметрів мірною вилкою, починаючи з 8 см за ступенями товщини:

2 – сантиметровими – у молодняках;

4 – сантиметровими – у середньовікових, пристиглих, стиглих та перестиглих деревостанах.

6. При обліку деревини за площею і за кількістю дерев, що призначені у рубку, проводиться перелік дерев з обміром їхніх діаметрів на висоті 1,3 м і поділом за породами, ступенями товщини, а також категоріями технічної придатності.

Діаметр вимірюється перпендикулярно поздовжній осі стовбура.

Розгалужені дерева (з розгалуженням нижче 1,3 м) та стовбури, що ростуть з одного пенька, слід обліковувати як окремі дерева.

Якщо на висоті 1,3 м є будь-яка нерівність стовбура, яка заважає проводити вимірювання, то діаметр встановлюється як середньозважене значення між рівновіддаленими від висоти 1,3 м нижнім і вищим замірами.

Якщо на висоті 1,3 м стовбур має неправильно циліндричну форму (наприклад, дерева, що вийшли з підсочування), діаметр встановлюється як середньозважене між замірами у двох взаємно перпендикулярних напрямках.

На схилах, та у дерев з кореневими підпірками, діаметр вимірюється на висоті 1,3 м над землею з підвищеного боку.

7. Дерева за технічною придатністю поділяють на:

ділові – дерева, в яких загальна сумарна довжина ділових частин у нижній половині стовбура становить 6,5 м і більше, а в дерев заввишки до 20 м – не менше однієї третини їхньої висоти;

напівділові – дерева з загальною сумарною довжиною ділових частин у нижній половині стовбура від 2 до 6,5 м;

дров'яні – дерева з протяжністю ділової частини у нижній половині стовбура менше 2 м;

неліквідна деревина – старий сухостій з наявними ознаками розкладання деревини по всій довжині стовбура (за помірного натискання вздовж волокон деревини лезо ножа проникає через кору в глиб стовбура на 2 см і більше, без врахування товщини кори).

Сухостійні дерева 5 категорії стану дерев, наведених у додатку 3 до Санітарних правил з протяжністю ділової частини стовбура більше 2 м відносяться до напівділових дерев.

Пошкоджені в нижній частині стовбури дерев, якщо пошкодження не розповсюджується вище 2,5 м від комлевої частини, відносяться до ділових за умови, що довжина ділової частини залишається не менше 6,5 м.

8. Віднесення дерев до різних категорій технічної придатності здійснюється за результатами огляду стовбура і визначення наявних вад за зовнішніми ознаками.

9. Залежно від категорії технічної придатності, дерева позначають різцем або стійкою до атмосферної дії фарбою: ділові – однією рисою (I); напівділові – двома (II); дров'яні – трьома (III), неліквідна деревина – дві перехрещені лінії (X).

10. При проведенні суцільних рубок застосовується облік за площею, таксація лісосік здійснюється методом суцільного переліку.

11. Суцільний перелік здійснюється шляхом обміру діаметрів дерев мірною вилкою в порядку, встановленому пунктами 4–8 цього розділу, та занесенням результатів обміру до польової перелікової відомості дерев, призначених для рубки, за формою, затвердженою наказом Міндовкілля № 520.

Клеймування дерев біля шийки кореня при суцільному переліку не проводиться.

При проведенні переліку дерев електронною мірною вилкою до польової перелікової відомості дерев, призначених в рубку, допускається занесення цифрових даних, отриманих з електронної мірної вилки.

12. Для визначення розряду висот у межах лісосіки для головної породи, а

також другорядних порід із часткою дві і більше одиниці, які є в складі деревостану, висоти дев'яти модельних дерев (по три дерева у трьох ступенях товщини, що мають найбільшу кількість дерев основного ярусу) вимірюються висотоміром або проміром мірною стрічкою після їх зрубання.

Для рубки модельних дерев видача спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) здійснюється відповідно до пункту 5 Порядку видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів.

При наявності в матеріалах відводу великої кількості тонкомірних дерев, які містять незначний відсоток запасу в матеріалах відводу, висоту модельних дерев вимірюють у трьох ступенях товщини, які мають найбільшу суму площ поперечних перерізів. Для інших порід вимірюють висоти у трьох дерев із ступеня товщини, що має найбільшу кількість дерев основного ярусу.

13. Модельні дерева для обміру відбирають рівномірно на усій площі лісосіки, крім нахилених дерев (кут нахилу понад 30 градусів від вертикальної осі) і нумеруються.

У модельних дерев на висоті 1,3 м затесується щокі і робиться напис про порядковий номер модельного дерева (для кожної деревної породи окремо), діаметр на висоті 1,3 м та його висота. Напис виконують стійкою до атмосферної дії фарбою відповідно до ДСТУ 3534-97 «Знаки натурні лісовпорядні і лісогосподарські. Загальні вимоги».

14. У кожного модельного дерева, вибраного з відповідних ступенів товщини, обмірюється висота з точністю до 0,5 м. Результати обміру заносять до польової перелікової відомості дерев, призначених для рубки, за формою, затвердженою наказом Міндовкілля № 520.

15. Цінні та рідкісні дерева, занесені до Червоної книги України, плюсові дерева, насінники або їх групи, дерева з наявністю дупел та гнізд птахів, інші дерева, що не підлягають вирубуванню відповідно до Санітарних правил, а також, які зазначені у матеріалах з оцінки впливу на довкілля, залишаються на лісосіках, а їх кількість зазначається у польовій переліковій відомості дерев, призначених для рубки, за формою, затвердженою наказом Міндовкілля № 520.

На таких деревах на висоті 1,5 м наносять кільце завширшки 10 см стійкою до атмосферної дії фарбою та порядковий номер. На підставі польової перелікової відомості дерев, призначених для рубки, інформація про наявність таких дерев із зазначенням їх кількості за породами вноситься до лісорубного квитка як такі, що не підлягають вирубуванню.

16. При проведенні вибіркової рубки та рубки біогруп та поодиноких дерев застосовується облік деревини за кількістю дерев, що призначені в рубку.

Під час відведення насадження для проведення вибіркової санітарної рубки проводиться нумерація дерев, що підлягають вирубуванню, згідно із Санітарними правилами.

17. При проведенні рубок освітлення і прочищення, а також при неможливості застосування інших видів обліку під час ліквідації наслідків стихійного лиха, зокрема, пожежі, вітровали, буреломи, сніголами застосовується облік за кількістю заготовленої деревини.

Для дерев, що призначаються в рубку, діаметром менше 8 см, запас визначають за даними пробних площ, матеріалами лісовпорядкування або окомірної таксації, а якісну характеристику – за товарними таблицями, показники яких заносяться до акту відведення лісосіки під час проведення освітлення, прочищення, проріджування, інших рубок та робіт, пов'язаних і не пов'язаних з веденням лісового господарства, за формою, затвердженою наказом Міндовкілля № 520.

18. Для обґрунтування доцільності призначення виду рубок догляду та попереднього визначення кількості деревини, що підлягає вирубуванню, під час проведення освітлення, прочищення, а також проріджування (якщо середній діаметр дерев, що призначаються в рубку, менше 8 см) закладають пробні площі, величина яких становить 3 % від площі ділянки в чистих за складом деревостанах, або 5 % – у змішаних. При площі ділянки до 3 гектарів закладають одну пробну площу, понад 3 гектари – дві.

19. При обліку деревини, що відпускається за кількістю, в лісорубних квитках вказується кількість наміченої до заготівлі деревини за даними пробних площ.

20. Пробні площі розміщують на ділянці у місцях, характерних за породним складом, кількістю дерев, середнім діаметром і висотою, відмежовуються візирами з установленням у кутах пікетних кілків, із написом «ПП» та зазначенням площі.

За результатами закладення пробних площ складається акт відведення лісосіки під час проведення освітлення, прочищення, проріджування (якщо середній діаметр дерев, що призначаються в рубку, менше 8 см), а також під час ліквідації наслідків стихійного лиха, зокрема, пожеж, вітровалів, буреломів, сніголамів, за формою, затвердженою наказом Міндовкілля № 520.

21. При обліку деревини можуть застосовуватися технології дистанційного сканування деревостанів, зокрема за технологією LIDAR.

V. Матеріально-грошова оцінка лісосік

1. При матеріально-грошовій оцінці лісосік визначається загальний запас деревини з розподілом ліквідного запасу стовбурової деревини на ділову і дров'яну. Ділова деревина розподіляється за категоріями крупності – велика, середня, дрібна.

До великої деревини всіх лісових порід належать відрізки стовбура

(у верхньому перетині без кори) діаметром від 25 см і більше, до середньої – діаметром від 13 до 24 см, до дрібної – діаметром від 3 до 12 сантиметрів.

2. Для матеріальної оцінки лісосік використовуються сортиментні таблиці, наведені у:

додатку 2 до цієї Інструкції – для рубок, що проводяться у молодняках та середньовікових деревостанах;

додатку 3 до цієї Інструкції – для рубок, що проводяться у пристиглих, стиглих та перестиглих деревостанах.

Для розрахунку матеріальної оцінки насаджень дозволяється використання програмних продуктів, розроблених на основі вказаних у цьому пункті додатків, а також результатів застосування технології дистанційного сканування деревостанів, зокрема за технологією LIDAR.

3. Для грошової оцінки лісосік застосовуються ставки рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, визначені пунктом 256.3 статті 256 Податкового кодексу України.

4. При обробленні матеріалів переліку дані з польової перелікової відомості дерев, призначених для рубки, щодо кількості дерев на лісосіці (виділі) за породами, ступенями товщини і категоріями технічної придатності заносяться у переліково-оцінювальну відомість (детальна матеріально-грошова оцінка) за формою, затвердженою наказом Міндовкілля № 520.

Кількість напівділових дерев у межах ступені товщини розділяють порівну на ділові і дров'яні, а при непарній їх кількості – дерево, що залишається непарним, починаючи з меншої ступені товщини, по чергово відносять до дров'яних або ділових.

5. На основі обмірів висот модельних дерев обчислюють середньоарифметичні висоти ступені товщини. Розряд висот для кожної із вибраних ступенів товщини визначається за таблицями згідно з:

додатком 4 до цієї Інструкції – для молодняків та середньовікових деревостанів;

додатком 5 до цієї Інструкції – для пристиглих, стиглих та перестиглих деревостанів.

Середній розряд висоти по породі встановлюється, як середньоарифметичний із розрядів за ступенями товщини.

У складних деревостанах, коли перелік дерев проводиться за ярусами, розряди висот визначаються для кожного окремого ярусу.

6. У разі відсутності у додатках 2 – 5 до цієї Інструкції потрібної деревної породи використовується відповідний аналог, зазначений у додатку 6 до цієї Інструкції.

7. За результатами матеріально-грошових оцінок лісосік до 1 жовтня року, що передує року початку рубки, складається відомість чергової лісосіки на рік за формою, затвердженою наказом Міністерства № 520.

До відомості чергової лісосіки можуть вноситись зміни з метою врахування вимог, визначених пунктами 7–8 Порядку спеціального використання лісових ресурсів та пунктами 6–7 Порядку видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів, а також у разі термінової необхідності здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів з метою ліквідації наслідків аварій та стихійного лиха (ушкоджених пожежами, шкідниками, хворобами лісу, вітровалами, буреломами, масовим всиханням) згідно з пунктом 7 Санітарних правил.

VI. Порядок і строки передачі відведених лісосік

1. Прийняття-передача лісосік для заготівлі деревини здійснюється відповідно до пунктів 37–40 Порядку спеціального використання лісових ресурсів.

2. Постійні лісокористувачі приймають лісосіки для заготівлі деревини від підрозділів (ланок) з відведення і таксації.

Власники лісів приймають лісосіки для заготівлі деревини від підрозділів (ланок) з відведення і таксації, які ними створені, або від залучених на договірних умовах у постійних лісокористувачів, державних лісовпорядних організацій, державних спеціалізованих лісозахисних підприємств, підприємств, установ та організацій всіх форм власності.

3. Постійні лісокористувачі в рік, що передує року початку рубки, протягом двотижневого строку, але не пізніше 1 жовтня, в розрізі структурних підрозділів проводять огляд виділених лісосік з документами матеріально-грошової оцінки, за результатами якого складається акт прийняття-передачі лісосік, за формою визначеною у додатку 7 до цієї Інструкції.

У разі виявлення розбіжностей між даними матеріалів виділених лісосік і даними матеріалів за результатами огляду цих лісосік проводиться їх контрольна перевірка за участю постійних лісокористувачів, за результатами якої складається акт перевірки за формою, визначеною у додатку 8 до цієї Інструкції.

Виявлені під час проведення перевірки порушення встановлених вимог до виділення лісових ділянок підрозділи (ланки) з відведення і таксації лісосік усувають у двотижневий строк.

VII. Дотримання вимог з відведення і таксації лісосік

1. Дотримання вимог цієї Інструкції здійснюється:
у процесі виконання робіт з відведення і таксації лісосік або після їх закінчення;

під час здійснення Держлісагентством та його територіальними органами державного контролю за додержанням нормативно-правових актів щодо ведення лісового господарства;

під час здійснення Держекоінспекцією та її територіальними органами заходів державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів;

при розгляді заяв, скарг та звернень громадян, правоохоронних органів.

2. Дотримання вимог відведення і таксації лісосік проводиться у присутності підрозділу (ланки) з відведення і таксації лісосік і включає:

перевірку якості робіт з відмежування лісосік і технічного оформлення матеріалів відведення на виділених лісових ділянках;

здійснення контрольних переліків на лісосіках.

У процесі виконання робіт з відведення і таксації лісосік або після їх закінчення постійні лісокористувачі встановлюють обсяги перевірки окремо для кожного виду рубки та в межах господарств і технічних виконавців не менше ніж на 3 % від площі відведених лісосік.

Підбір ділянок для перевірки дотримання вимог відведення і таксації лісосік здійснюється при наявності ділянок із значним відхиленням від затверджених матеріалів лісовпорядкування значень кількісних і якісних показників на цих ділянках або зазначених ділянок у заявах, скаргах та зверненнях громадян, зверненнях правоохоронних органів.

У разі інструментальної зйомки меж ділянки (бусоль, теодоліт) перевірка якості робіт з відмежування лісосік здійснюється шляхом контрольних зйомок меж відведених лісосік.

Дотримання вимог відведення і таксації лісосік може проводитись з використанням технології дистанційного сканування деревостанів, зокрема за технологією LIDAR.

3. Робота з відведення і таксації лісосік визнається незадовільною і виконується повторно у разі:

відведення з порушенням вимог нормативно-правових актів щодо ведення лісового господарства (способу рубки, площі та ширини лісосік, терміну примикання) та цієї Інструкції;

розходження даних перевірки з даними відведення за ліквідним запасом на лісосіці, ліквідним запасом окремих порід, частка яких у складі деревостану 2 і більше одиниці понад 10 % (по діловій деревині – понад 15 %);

помилки у визначенні площі понад 0,1 гектара при площі лісосіки до 2,0 гектарів і понад 0,2 гектара при площі лісосіки більше 2,0 гектара;

незадовільного відмежування лісосік (не чіткість меж, захаращеність візирів, відсутність ділянкових стовпів і пікетних кілків або написів на них);

відсутності в описовій частині відомостей про наявність на лісосіці цінних та рідкісних дерев, занесених до Червоної книги України, інших дерев, що не підлягають вирубуванню.

4. При виявленні помилок у матеріально-грошовій оцінці, у разі її виконання без застосування програмних продуктів, у випадку до отримання спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка), відповідальні виконавці зобов'язані внести необхідні виправлення.

5. Результати перевірки дотримання вимог відведення і таксації лісосік оформляються актом перевірки з відведення і таксації лісосік у лісах за формою, визначеною у додатку 8 до цієї Інструкції.

6. У разі виявлення порушень нормативно-правових актів щодо ведення лісового господарства, понаднормативних розходжень та помилок, викладених у пункті 3 цього Розділу, достовірними вважаються результати перевірки.

У випадку наявності виданого спеціального дозволу на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубного квитка) результати перевірки є підставою про припинення його дії.

7. Відповідальність за дотримання вимог цієї Інструкції покладається на керівника підрозділу (ланки) з відведення і таксації лісосік.

**Начальник Управління
екологічної безпеки**

Вікторія ЖОВНІР